

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, https://www.finarbitr.cz

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. Lucie Růžičková
advokát
IČO 631 23 606
Jana Růžičky 1165/2a
148 00 Praha 4

Instituce

Nationale-Nederlanden Levensverzekering
Maatschappij N. V., se sídlem Weena 505,
Rotterdam, Nizozemské království, zapsané
v obchodním rejstříku Obchodní komory
v Rotterdamu, datum zápisu 17. ledna 1863,
číslo zápisu 24042211,
jednající prostřednictvím
NN Životní pojišťovna N.V.,
pobočka pro Českou republiku
IČO 407 63 587
Nádražní 344/25
150 00 Praha 5

Zástupce

Mgr. Eva Nováková
advokát
IČO 866 42 413
Ovocný trh 573/12
110 00 Praha 1

Č. j. FA/SR/ZP/55/2018 - 33

Praha 13. 2. 2019

N á l e z

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 8. 1. 2018 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci, vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, o zaplacení částky ve výši 41.977 Kč jako bezdůvodného obohacení z neplatné pojistné smlouvy č. ■ s příslušenstvím, takto:

Návrh se podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.

Odůvodnění:

1. Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatel se domáhá vydání bezdůvodného obohacení z neplatné pojistné smlouvy odpovídajícího zaplacenému pojistnému spolu se zákonným úrokem z prodlení, protože má za to, že na straně pojistitele jednal subjekt bez způsobilosti k právním úkonům, dále z důvodu neurčitosti pojistné smlouvy, a to nedostatečně specifikovaného rozsahu pojistného plnění a nestanovení způsobu, jakým se Navrhovatel jako pojistník podílí na výnosech Instituce jako pojistitele.

Navrhovatel podal návrh směřující proti Instituci a za předmět sporu označil pojistnou smlouvu ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ ING SMART č. ■ ze dne 30. 1. 2012 (dále jen „Pojistná smlouva“). V Pojistné smlouvě se Navrhovatel zavázal platit pojistné a oproti tomu se pojistitel z Pojistné smlouvy zavázal v případě smrti Navrhovatele vyplatit oprávněné osobě (obmyšleným) vyšší z částek 10.000 Kč nebo hodnotu podílových jednotek („hodnotu fondu“), resp. Navrhovateli v případě dožití konce pojištění hodnotu podílových jednotek.

Pojistná smlouva je podle svého obsahu smlouvou, ve které se sjednává pojištění pro případ smrti nebo dožití, tedy smlouvou o životním pojištění ve smyslu § 54 odst. 1 zákona č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistné smlouvě“), resp. ve znění účinném ke dni uzavření Pojistné smlouvy.

Finanční arbitr nezjistil, že by Navrhovatel Pojistnou smlouvu neuzavřel jako spotřebitel, tedy fyzická osoba, která nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, jak ho definují hmotněprávní předpisy. Finanční arbitr tedy pro účely tohoto řízení považuje Navrhovatele za spotřebitele.

Finanční arbitr z obchodního rejstříku zjistil, že Instituce je pojišťovnou, která jako zahraniční právnická osoba – pojišťovna jedná na území České republiky prostřednictvím pobočky, a může být tedy pojistitelem i ve vztahu k Navrhovateli.

Podle zápisu v obchodním rejstříku jednala Instituce v době uzavření Pojistné smlouvy na území České republiky jako ING Životní pojišťovna N.V. prostřednictvím pobočky ING Životní pojišťovna N.V., pobočka pro Českou republiku, IČO 40763587, se sídlem Praha 5 - Smíchov, Nádražní 344/25, PSČ 15000 (dále jen „Pobočka“).

K rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je finanční arbitr příslušný, neboť se jedná o spor mezi spotřebitelem a pojistitelem při distribuci životního pojištění nebo při výkonu práv a plnění povinností ze životního pojištění ve smyslu § 1 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dána pravomoc českých soudů.

2. Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel tvrdí, že Pojistnou smlouvu uzavřel s entitou bez právní subjektivity, resp. bez způsobilosti k právním úkonům, a považuje proto Pojistnou smlouvu za neplatnou ve smyslu § 38 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „starý občanský zákoník“), resp. ve znění platném a účinném v době uzavření Pojistné smlouvy.

Navrhovatel si nevzpomíná na průběh předmluvní fáze, resp. zda pokládal zástupci Instituce nějaké otázky ohledně uzavíraného pojištění, či jak se zástupce představil a co sdělil o Instituci a tyto skutečnosti nepovažuje za důležité a právně významné vzhledem k předmětu sporu. Navrhovatel tvrdí, že mu před podpisem Pojistné smlouvy nebyly předloženy žádné předmluvní ani smluvní dokumenty.

Navrhovatel argumentuje, že v návrhu na uzavření Pojistné smlouvy včetně pojistných podmínek, je jako pojistitel označena Pobočka, nikoli Instituce jako subjekt, který je na území České republiky oprávněn poskytovat pojištění (pojišťovna z jiného členského státu Evropské unie jednající na území České republiky prostřednictvím pobočky).

Navrhovatel připouští, že návrh Pojistné smlouvy včetně pojistných podmínek na některých místech v textu obsahuje rovněž informaci o zakladateli Pobočky, avšak ani to nemůže tvrzenou vadu Pojistné smlouvy zhojit, neboť se nejedná o obchodní firmu Instituce zapsanou v obchodním rejstříku Nizozemského království, nýbrž pouze o obchodní jméno užívané k marketingovým účelům.

Navrhovatel odkazuje na judikaturu Nejvyššího soudu (sp. zn. 21 Cdo 1592/2013, ze dne 4. 12. 2014 a 32 Cdo 3359/2011, ze dne 26. 10. 2011) a dovozuje, že pokud Pojistnou smlouvu uzavřela Pobočka bez právní subjektivity, resp. způsobilosti k právním úkonům, je Pojistná smlouva neplatná.

Navrhovatel se rovněž dovolává neplatnosti Pojistné smlouvy ve smyslu ustanovení § 37 odst. 1 starého občanského zákoníku z důvodu neurčitosti ujednání rozsahu pojistného plnění, které je podle ustanovení § 2 zákona o pojistné smlouvě podstatnou náležitostí pojistné smlouvy. Navrhovatel tvrdí, že Pojistná smlouva neurčitě vymezuje počáteční a akumulační podílové jednotky, jejich vztah k definovaným podílovým jednotkám a zda se podílové jednotky alokované do garantovaného fondu promítají do rozsahu pojistného plnění, v důsledku čehož není možné ani výkladem dospět k určení rozsahu pojistného plnění.

Navrhovatel upozorňuje, že § 2 zákona o pojistné smlouvě představuje definiční ustanovení pojistné smlouvy jako smluvního typu. Toto ustanovení má podle Navrhovatele kogentní povahu a skutečnost, že Pojistná smlouva neobsahuje podle Navrhovatele sjednaný rozsah pojištění v případě nahodilé události, tak způsobuje absolutní neplatnost uzavřené Pojistné smlouvy. Navrhovatel v této souvislosti odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2011, sp. zn. 23 Cdo 1733/2010.

Navrhovatel namítá, že povinnou náležitostí Pojistné smlouvy ve smyslu § 4 odst. 1 písm. g) zákona o pojistné smlouvě je stanovení, jakým způsobem se Navrhovatel jako pojistník podílí na výnosech Instituce jako pojistitele, a jako taková musí být v Pojistné smlouvě jasně stanovena. Informace o výši výnosu je pro Navrhovatele jednou z nejpodstatnějších informací, bez které není možné zhodnotit výhodnost produktu. Navrhovatel v tomto smyslu namítá neurčitost ujednání o výši počátečních nákladů v článku 12 ZVLÁŠTNÍCH POJISTNÝCH PODMÍNEK SPOLEČNOSTI ING ŽIVOTNÍ POJIŠŤOVNA N.V. POBOČKA PRO ČESKOU REPUBLIKU PRO ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ TYPU UM1C ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ ING SMART účinných ode dne 1. 7. 2010 (dále jen „Zvláštní pojistné podmínky“), které mají vliv na výši investované částky do podílových fondů a tedy i na podíl na výnosech Instituce jako pojistitele, protože není možné dovodit, jaká část zaplaceného pojistného bude odečtena na úhradu nákladů.

Navrhovatel odmítá námitku promlčení, kterou v řízení před finančním arbitrem vznesla Instituce a s odkazem na relevantní judikaturu (například rozhodnutí Ústavního soudu ČR ze dne 15. 1. 1997, sp. zn. II. ÚS 309/95 nebo Nejvyššího soudu ze dne 22. 8. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1839/2000) namítá, že Pojistná smlouva je neplatná pouze z důvodů na straně Instituce, promlčení by bylo pro Navrhovatele nepřiměřeně tvrdým postihem a námitka promlčení je vznesena subjektem, který není v dobré víře, a proto se námitka promlčení přičítá dobrým mravům a nemůže požívat právní ochranu.

Navrhovatel požaduje, aby mu Instituce vydala bezdůvodné obohacení ve výši 41.977 Kč vyplývající z neplatnosti Pojistné smlouvy, a to včetně úroku z prodlení za dobu od marného uplynutí lhůty stanovené Navrhovatelem Instituci ve výzvě k nápravě do zaplacení.

3. Tvrzení Instituce

Instituce potvrzuje, že s Navrhovatelem uzavřela Pojistnou smlouvu, jejíž součástí jsou Všeobecné pojistné podmínky pro životní pojištění účinné od 1. 3. 2008 (dále jen „Všeobecné pojistné podmínky“), Zvláštní pojistné podmínky a Informace zájemci, které jsou též součástí sady pojistných podmínek.

Instituce namítá, že Navrhovatel zakládá své tvrzení ohledně neplatnosti Pojistné smlouvy na vadách, které mu musely být zřejmé již v okamžiku uzavření Pojistné smlouvy.

Instituce se s odkazem na judikaturu Nejvyššího soudu a Ústavního soudu dovolává zásady *pacta sunt servanda*, která je v současné době výslovně zakotvena rovněž v zákoně č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nový občanský zákoník“).

Instituce odmítá, že je v Pojistné smlouvě jako pojistitel označena pouze Pobočka a odkazuje na pasáže smluvní dokumentace, kde je vedle Pobočky uveden vždy i její zřizovatel (Instituce). Instituce dovozuje, že i kdyby tomu tak nebylo, lze tuto případnou nejasnost odstranit výkladem (Instituce odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 20. 5. 2003, sp. zn. 32 Odo 119/2003).

Instituce tvrdí, že vůlí Navrhovatele bylo uzavřít Pojistnou smlouvu s Institucí jako zřizovatelem Pobočky.

K užití označení ING Životní pojišťovna N.V. Instituce odkazuje na dodatek ke stanovám Instituce, který je založen ve sbírce listin v obchodním rejstříku a který Instituci v době uzavření Pojistné smlouvy opravňoval na území České republiky jednat právě pod tímto názvem. Instituce byla pod tímto názvem rovněž rejstříkovým soudem zapsána v obchodním rejstříku jako zřizovatel Pobočky.

Instituce tvrdí, že v posuzovaném případě Navrhovateli nevzniklo právo na podílení se na výnosech, když nebylo mezi stranami vůbec sjednáno, a proto ho není možné považovat za podstatnou náležitost Pojistné smlouvy mající vliv na její platnost. Právo na podílení se na výnosech je obvykle součástí kapitálových, nikoli investičních životních pojištění.

Instituce dovozuje, že Pojistná smlouva je platná a navrhuje, aby finanční arbitr návrh Navrhovatele v plném rozsahu zamítl. Pro případ, že by finanční arbitr dospěl ohledně platnosti Pojistné smlouvy k jinému závěru, namítá Instituce nesprávné vyčíslení bezdůvodného obohacení, promlčení práva Navrhovatele domáhat se relativní neplatnosti Pojistné smlouvy a částečného promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení, a to jak v subjektivní, tak objektivní promlčecí době.

4. Jednání o smíru

Finanční arbitr na základě vyjádření stran sporu shledal, že smírného řešení sporu ve smyslu § 1 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi není možné dosáhnout.

5. Právní posouzení

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy. Podle § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi není finanční arbitr vázán návrhem a aktivně opatřuje podklady. Finanční arbitr při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné podklady.

Finanční arbitr při rozhodování aplikuje rozhodné psané právo, posuzuje všechny shromážděné podklady samostatně i ve vzájemné souvislosti s přihlédnutím k předmětu projednávaného sporu. Finanční arbitr se tam, kde je to možné, opírá a odvolává na relevantní ustálenou judikaturu obecných soudů, Ústavního soudu nebo Soudního dvora Evropské unie. Finanční arbitr tak činí proto, aby jeho rozhodnutí bylo věcně a právně správné a přesvědčivé pro obě strany sporu a zároveň i pro soud, který bude případně na základě žaloby kterékoli strany sporu rozhodnutí finančního arbitra přezkoumávat, a aby rozhodnutí finančního arbitra jako správné potvrdil a žalobu proti němu zamítl.

Předmětem sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je posouzení nároku Navrhovatele na vydání částky ve výši 41.977 Kč jako bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy spolu se zákonným úrokem z prodlení, protože Instituce ve vyjádření ze dne 24. 7. 2017 odmítla Navrhovatelem uplatněný nárok.

5.1 Skutková zjištění

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil, že

- a) za okamžik uzavření Pojistné smlouvy je označen datum jejího podpisu Navrhovatelem a pojišťovacím poradcem dne 30. 1. 2012;
- b) v Pojistné smlouvě je označen Navrhovatel jako pojistník a současně pojištěný. Navrhovatel i InSTITUTE v řízení předložili formulář návrhu Pojistné smlouvy, kde je část označení pojistitele přelepena samolepkou s čárovým kódem, finanční arbitr má však ze své úřední činnosti, kdy posuzuje značné množství obdobných pojistných smluv vyplněných na totožném formuláři, za prokázané, že pojistitel je označen „*Pojistitel: ING Životní pojišťovna N.V., pobočka pro Českou republiku, IČ: 40763587, se sídlem Nádražní 344/25, 150 00 Praha 5-Smíchov zapsaná v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, oddíl A, vložka 6305. Zakladatel: ING Životní pojišťovna N.V., se sídlem Rotterdam, Weena 505, Nizozemské království zapsaný v obchodním rejstříku Obchodní komory Rotterdamu, Nizozemské království, datum zápisu 17. ledna 1863, číslo zápisu 24042211 (dále jen „pojistitel“ nebo „pojišťovna“ nebo „ING Životní pojišťovna“)*“;
- c) součástí brožury s Všeobecnými pojistnými podmínkami a Zvláštními pojistnými podmínkami jsou rovněž Informace zájemci, které v části označené „*A. OBECNÉ INFORMACE O POJISTNÉ SMLOUVĚ*“ informují o pojistiteli jako o „*poboč[ce] nizozemské pojišťovny ING Životní pojišťovna N.V., se sídlem: Rotterdam, Weena 505, Nizozemské království, zapsaný v obchodním rejstříku Obchodní komory v Rotterdamu, Nizozemské království, datum zápisu 17. ledna 1863, číslo zápisu 24042211 - ING Životní pojišťovna N.V., pobočka pro Českou republiku, se sídlem Nádražní 344/25, 150 00 Praha 5-Smíchov, Česká republika, zapsaná v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, oddíl A, vložka 6305, IČ 40763587, DIČ CZ40763587*“;
- d) Všeobecné pojistné podmínky v části označené „*Úvodní ustanovení*“ stanoví, že pojistnou smlouvu „*sjednává pojistitel ING Životní pojišťovna N.V., pobočka pro Českou republiku (dále jen „pojišťovna“)*“;
- e) první pojistka ze dne 24. 2. 2012 vystavená jako doklad o uzavření Pojistné smlouvy obsahuje v zápatí informaci o pojistiteli v podobě: „*ING Životní pojišťovna N.V., pobočka pro Českou republiku, Nádražní 344/25, 150 00 Praha 5 - Smíchov, IČ: 40763587, zapsaná u MS v Praze, oddíl A, vložka 6305*“, a „*Zakladatel: ING Životní pojišťovna N.V., se sídlem Rotterdam, Weena 505, Nizozemské království, zapsaný v obchodním rejstříku Obchodní komory v Rotterdamu, Nizozemské království, datum zápisu 17. ledna 1863, číslo zápisu 24042211*“;
- f) v Pojistné smlouvě se sjednává investiční životní pojištění pro případ smrti nebo dožití Navrhovatele, s měsíčním pojistným ve výši 2.000 Kč, s počátkem pojištění dne 1. 2. 2012 a pojistnou dobou do 65 let věku pojištěného, tj. na 43 let;
- g) v případě smrti Navrhovatele se sjednává pojistná částka ve výši 10.000 Kč nebo hodnoty podílových jednotek („*hodnotu fondů*“), resp. vyšší z těchto částek, a v případě dožití konce pojistné doby vyplatit Navrhovateli hodnotu podílových jednotek;
- h) v průběhu trvání Pojistné smlouvy se smluvní strany dohodly na změně výše pojistného, a to snížení na 500 Kč od 10. 5. 2014;
- i) Navrhovatel v průběhu trvání Pojistné smlouvy provedl mimořádný výběr ve výši 14.891 Kč, který mu InSTITUTE vyplatila ke dni 4. 3. 2014;

j) Pojistná smlouva byla ukončena na žádost Navrhovatele ke dni 3. 11. 2015.

5.2 Rozhodná právní úprava

Pojistná smlouva byla uzavřena za účinnosti zákona o pojistné smlouvě a starého občanského zákoníku. Podle § 1 odst. 2 zákona o pojistné smlouvě přitom platí, že „[n]ejsou-li některá práva a povinnosti účastníků soukromého pojištění upravena tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem, řídí se občanským zákoníkem“.

Podle § 3028 odst. 1 nového občanského zákoníku, který nahradil s účinností od 1. 1. 2014 starý občanský zákoník a v oblasti soukromého pojištění rovněž zákon o pojistné smlouvě, se tímto zákonem (myšleno novým občanským zákoníkem) „řídí práva a povinnosti vzniklé ode dne nabytí jeho účinnosti“ a podle odstavce 3 platí, že se právní poměry, na které se nevztahuje odstavec druhý (práva osobní, rodinná a věcná), a „vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona“, řídí dosavadními právními předpisy, tedy zákonem o pojistné smlouvě a starým občanským zákoníkem.

5.3 Rozhodná smluvní úprava

Navrhovatel argumentuje, že před uzavřením Pojistné smlouvy neobdržel žádné smluvní ani předmluvní dokumenty, současně však například nepopírá svůj podpis na Pojistné smlouvě, v níž mj. potvrdil, že byl seznámen s jejími podmínkami a že je převzal. Protože byl Navrhovatel v době uzavření Pojistné smlouvy zároveň pojišťovacím zprostředkovatelem s licencií od České národní banky (k tomu též níže v části 5.4. nález), tj. odborníkem v oblasti pojišťovnictví, považuje finanční arbitr jeho tvrzení v posuzovaném případě za účelové a za součást Pojistné smlouvy celou brožuru k Pojistné smlouvě zmiňovanou Institucí (viz část 5.1 písm. c) nález), tj. včetně Všeobecných a Zvláštních pojistných podmínek.

5.4 Posouzení platnosti Pojistné smlouvy ve smyslu § 38 odst. 1 starého občanského zákoníku

V posuzované věci není sporné, že organizační složka zahraniční právnické osoby (tedy i její pobočka obecně) sama o sobě nemá způsobilost k právním úkonům, jak dokládá mimo jiné Navrhovatelem citované usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 12. 2014, sp. zn. 21 Cdo 1592/2013, ve kterém Nejvyšší soud zopakoval, že „[s]oudní judikatura již dříve dospěla k závěru, že organizační složka zahraniční (fyzické nebo právnické) osoby umístěná na území České republiky a zapsaná do obchodního rejstříku nemá způsobilost mít práva a povinnosti (tzv. právní subjektivitu). Ve všech záležitostech týkajících se organizační složky je totiž vždy nositelem práv a povinností zahraniční osoba, jíž je organizační složka součástí“.

Pojistná smlouva, kterou by uzavřela sama Pobočka a nejednala by přitom za Instituci, by skutečně byla absolutně neplatná podle § 38 odst. 1 starého občanského zákoníku („Neplatný je právní úkon, pokud ten, kdo jej učinil, nemá způsobilost k právním úkonům.“).

Pojistná smlouva, která je předmětem tohoto sporu, bez ohledu na to, kdo ji uzavřel, byla uzavřena písemně, jak požaduje § 7 odst. 1 zákona o pojistné smlouvě.

Formulář Pojistné smlouvy za pojistitele považuje Pobočku s uvedením jejího zřizovatele a současně pro oba tyto subjekty zavádí zkratku „pojišťovna“ nebo „ING Životní pojišťovna“. Všeobecné pojistné podmínky uvádí pouze Pobočku. Informace zájemci, které doplňují smluvní dokumentaci a které rovněž zachycují projev vůle pojistitele (neboť přehledným způsobem prezentují, za jakých podmínek pojistitel vstupuje do smluvního vztahu se zájemcem o pojištění), uvádí jako pojistitele též Pobočku, činí tak ale s uvedením Instituce

(jako zahraniční pojišťovny jednající prostřednictvím Pobočky). Pojistka, která představuje potvrzení o uzavření Pojistné smlouvy, označuje za pojistitele Pobočku, současně ale neopomíjí ani informaci o Instituci jako zřizovateli pobočky.

Z citovaných pasáží smluvní a mimosmluvní dokumentace tak skutečně vyplývají určité pochybnosti o tom, zda Pojistnou smlouvu s Navrhovatelem uzavřela Instituce prostřednictvím Pobočky, anebo tak učinila sama Pobočka, tedy subjekt bez právní subjektivity.

Jak ale dovodil Nejvyšší soud České republiky již v rozsudku ze dne 10. 4. 1997, sp. zn. 2 Cdon 386/96, „[v]ada v označení osoby, která je účastníkem smlouvy, nezpůsobuje sama o sobě neplatnost této smlouvy, pokud lze z celého obsahu právního úkonu jeho výkladem (§ 35 odst. 2 obč. zák.), popřípadě objasněním skutkových okolností, za nichž byl právní úkon učiněn, zjistit, kdo byl účastníkem smlouvy“.

Výslovně pak ve vztahu k platnosti smlouvy, kde byla jako smluvní strana uvedena organizační složka právnické osoby jako subjekt bez právní subjektivity, se Nejvyšší soud vyjádřil v rozsudku ze dne 20. 5. 2003, sp. zn. 32 Odo 119/2003, ve kterém dovodil, že „[o]dvolací soud při svém rozhodování vycházel z kupní smlouvy ..., v níž je prodávající označen jako T. a.s., odštěpný závod O. Dále smlouva identifikuje prodávajícího uvedením sídla odštěpného závodu, zastoupením, u něhož je uveden ředitel odštěpného závodu, identifikačním číslem, jakož i bankovním spojením a daňovým identifikačním číslem. Smlouva je konečně v závěru označena razítkem T. a.s. odštěpný závod O. s uvedením jeho sídla. Není žádných pochybností o tom, že odštěpný závod, jako organizační složka podniku, nemá právní subjektivitu a jako takový nemůže právně relevantním způsobem vystupovat v právních vztazích... Nicméně však, aniž by se konstatovanou nesprávnost v označení kupujícího pokusil odstranit výkladem celého jejího obsahu, zejména se zohledněním všech již konstatovaných identifikačních znaků prodávajícího, jakož i v návaznosti na výpis z obchodního rejstříku žalobkyně, z něhož při svém rozhodování rovněž vycházel, kupní smlouvu bez dalšího vyhodnotil jako absolutně neplatnou s odkazem na § 38 odst. 1 obč. zák., a to včetně ujednání o smluvní pokutě, neboť ji podle něj uzavřel někdo, kdo neměl způsobilost k právním úkonům. Nejvyšší soud však již dříve judikoval, že nesprávnost nebo neúplnost v označení osoby, která činila právní úkon, nezpůsobuje sama o sobě jeho neplatnost, jestliže z celého obsahu projevu vůle jeho výkladem, popřípadě objasněním skutkových okolností, za nichž byl právní úkon činěn, lze zjistit, kdo je jeho účastníkem (srovnej rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 10. dubna 1997, sp. zn. 2 Cdon 386/96, publikované v časopise soudní judikatura pod č. 46, ročník 1998). Závěr o nezpůsobilosti určitého subjektu k právním úkonům a tím i o jeho absolutní nezpůsobilosti právně relevantním způsobem vystupovat v právních vztazích, lze učinit až poté, kdy tento nedostatek nelze odstranit ani jeho výkladem. Námitka dovolatelky, že odvolací soud měl právní úkon správně posoudit podle jeho obsahu a vůle účastníků, kterou sledovali při uzavření smlouvy, je ve světle učiněných závěrů důvodnou“.

Finanční arbitr proto musel nejprve zjistit, zda lze nejasnost v identifikaci smluvní strany (pojistitele) odstranit výkladem.

V době uzavření Pojistné smlouvy poskytovala Instituce na území České republiky pojištění právně i fakticky prostřednictvím Pobočky a nikoli Pobočka samostatně; tato informace byla komukoli veřejně dostupná v obchodním rejstříku.

V obchodním rejstříku byla Instituce v době uzavření Pojistné smlouvy zapsána jako zřizovatel Pobočky pod názvem ING Životní pojišťovna N.V. Uváděním tohoto názvu na smluvních a mimosmluvních dokumentech tak Instituce činila v souladu se zápisem v obchodním rejstříku. I v případě, že by Instituce uvedla jiný název než zapsaný v obchodním rejstříku se současným správným uvedením dalších identifikačních údajů,

nezpůsobilo by to neplatnost smlouvy (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 1. 2001, sp. zn. 22 Cdo 2480/2000).

Finanční arbitr má za to, že není důvod uvedený závěr případně nevztáhnout rovněž na používání názvu zahraniční právnické osoby na území České republiky.

Informaci, že Pobočka je pouze organizační složkou Instituce, která je sama pojišťovnou a může být tedy pojistitelem, pak měl Navrhovatel před uzavřením Pojistné smlouvy k dispozici ve složce pojistných podmínek (Informace zájemci) a potvrdila ji i samotná Pojistná smlouva, když za pojišťovnu označila Pobočku společně s uvedením informace o Instituci jako jejím zřizovateli, nikoli samotnou Pobočku.

Z Pojistné smlouvy neplyne, že by pojišťovnou, a tedy i pojistitelem byla sama Pobočka, naopak Navrhovatel měl informaci o tom, že Pobočka jedná jménem svého zřizovatele.

Na této skutečnosti nemůže nic změnit ani to, že Všeobecné pojistné podmínky definují pojistitele pouze jako Pobočku, když individualizovaný smluvní dokument (formulář Pojistné smlouvy) identifikaci pojistitele doplňuje.

Bez významu není ani skutečnost vyplývající z veřejného rejstříku vedeného Českou národní bankou, že Navrhovatel byl v době uzavření Pojistné smlouvy již déle než 6 měsíců podřízeným pojišťovacím zprostředkovatelem s příslušnou odbornou zkouškou a pracoval pro společnost, která sjednání Pojistné smlouvy zprostředkovala. Navrhovatel byl tedy odborníkem v oblasti zprostředkování pojištění a jistě byl schopen posoudit (pokud je ze své činnosti přímo neznal, což lze od profesionála oprávněně očekávat) informace o společnosti, se kterou sjednává Pojistnou smlouvu. Z veřejného rejstříku dále vyplývá, že Navrhovatel činnost podřízeného pojišťovacího zprostředkovatele a tedy sjednávání pojistných smluv vykonával téměř nepřetržitě od 20. 7. 2011 do 31. 1. 2019, avšak skutečnosti tvrzené v návrhu na zahájení řízení proti Instituci uplatnil až více než 5 let po sjednání Pojistné smlouvy a téměř 2 roky po jejím ukončení.

Z podkladů předložených Navrhovatelem a Institucí vyplývá, že obě smluvní strany uzavíraly smlouvu s úmyslem sjednat investiční životní pojištění. Formulář Pojistné smlouvy, včetně pojistných podmínek a dokumentu Informace zájemci, pro tento produkt vyhotovila Instituce, která má k poskytování životního pojištění oprávnění jako pojišťovna. Navrhovatel v řízení netvrdil, že by pojistný produkt nechtěl. Navrhovatel se Pojistnou smlouvou řídil, když pravidelně hradil sjednané pojistné, realizoval mimořádný výběr a činil změny na Pojistné smlouvě (změna výše pojistného). Oproti tomu Instituce se rovněž cítila vázána Pojistnou smlouvou, když pravidelně alokovala přijaté pojistné podle sjednaných pravidel, zasílala Navrhovateli pojistky, vyhověla jeho žádosti o změnu Pojistné smlouvy a o mimořádný výběr.

Výkladem Pojistné smlouvy se zohledněním veškerých smluvních i mimosmluvních dokumentů ve vzájemné souvislosti, včetně toho, co uzavření Pojistné smlouvy předcházelo, jaké informace byly v době uzavření Pojistné smlouvy veřejně dostupné v obchodním rejstříku, s přihlédnutím k odborným znalostem Navrhovatele a jak se smluvní strany po jejím uzavření chovaly, lze dovodit, že Navrhovatel uzavřel Pojistnou smlouvu prostřednictvím Pobočky přímo s Institucí jako zahraniční právnickou osobou a tudíž není možné dovozovat z namítaného důvodu absence právní subjektivity smluvní strany neplatnost Pojistné smlouvy.

Tento přístup odpovídá i jedné ze základních zásad soukromého práva, podle níž je třeba dávat přednost výkladu, který nezakládá neplatnost posuzovaného právního úkonu, viz například závěry Ústavního soudu v nálezu ze dne 14. 4. 2005, sp. zn. I. ÚS 625/03: „*Dalším základním principem výkladu smluv je priorita výkladu, který nezakládá neplatnost smlouvy, před takovým výkladem, který neplatnost smlouvy zakládá, jsou-li možné oba výklady. Je tak vyjádřen a podporován princip autonomie smluvních stran, povaha soukromého práva*

a s ním spojená společenská a hospodářská funkce smlouvy. Neplatnost smlouvy má být tedy výjimkou, nikoliv zásadou“.

Prioritu výkladu nezakládajícího neplatnost smlouvy Ústavní soud potvrdil mimo jiné v nálezu ze dne 26. 1. 2016, sp. zn. II. ÚS 2124/14, ve kterém nejenže odmítl formalismus při výkladu smluv („*použitý formalistický výklad, spočívající ve výkladu samotného smluvního textu, bez ohledu na autonomní projev vůle smluvních stran a jejich úmysl, potvrzený nejen v samotném textu smlouvy, ale i jejich následným jednáním“*), ale poukázal rovněž na možné porušení zákazu *venite contra factum proprium*, tj. výkon práva oprávněného, který je v rozporu s jeho předchozím jednáním v případě, kdy smluvní strana namítá zjevně účelově neplatnost smlouvy až po 6 letech jejího trvání, ačkoli se jí předtím celou dobu řídila. Takové jednání by bylo možné vyhodnotit jako jednání v rozporu s dobrými mravy, resp. zneužití práva.

5.5 Posouzení platnosti Pojistné smlouvy z důvodu neurčitosti úpravy rozsahu pojistného plnění

Podle čl. 2 odst. 1 písm. a) Zvláštních pojistných podmínek a v souladu s volbou učiněnou v Pojistné smlouvě vyplatí Instituce v případě smrti Navrhovatele pojistné plnění ve výši „*pojistné částky pro případ smrti prvního pojištěného platné ke dni pojistné události nebo hodnotu podílových jednotek k datu, kdy bylo pojišťovně doručeno písemné oznámení o pojistné události, je-li tato hodnota vyšší než pojistná částka pro případ smrti prvního pojištěného platná ke dni pojistné události – varianta ‚vyšší z‘“*. V případě dožití se Navrhovatelem sjednaného konce pojištění vyplatí Instituce v souladu s čl. 2 odst. 4 Zvláštních pojistných podmínek pojistné plnění „*ve výši hodnoty podílových jednotek z nejbližšího oceňovacího dne po dni pojistné události“*.

Pojistná smlouva tak jednoznačně určitě odvozuje výši pojistného plnění v závislosti na pojistné události buď od výše sjednané pojistné částky (v Pojistné smlouvě přesně definované konkrétní částkou), nebo od hodnoty podílových jednotek.

Hodnotou podílových jednotek je podle čl. 1 Zvláštních pojistných podmínek „*[c]elkový počet počátečních a akumulčních podílových jednotek z jednotlivých finančních fondů vynásobený prodejní cenou příslušných fondů“*, kdy podílovou jednotkou se rozumí „*[p]odíl finančního fondu, který představuje nárok na část hodnoty finančního fondu“*.

Finančním fondem je podle téhož ujednání „*[i]nterní fond představující portfolio různých typů investic, spravovaný pojišťovnou nebo jejím zmocněncem výhradně pro účely životního pojištění“*. Garantovaným fondem je podle následujícího odstavce „*[i]nterní fond, u něhož je roční růst ceny podílové jednotky garantován ve výši uvedené v Přehledu poplatků“*.

Článek 1 Zvláštních pojistných podmínek současně definuje zbývající pojmy potřebné pro výpočet pojistného plnění ve variantě odpovídající hodnotě podílových jednotek, tj. Oceňovací den a Prodejní cenu.

Z výše uvedeného finanční arbitr shledal, že Pojistná smlouva vymezuje ve shodě s tvrzením Navrhovatele hodnotu podílových jednotek prostřednictvím tzv. počátečních a akumulčních podílových jednotek, ovšem tyto instituty se s odkazem na shora citovaná smluvní ujednání nijak relevantně do úpravy rozsahu pojistného plnění nepromítají, když ani Pojistná smlouva až na tuto zmínku nepředpokládá existenci počátečních podílových jednotek. Z tohoto vyplývá, že v podstatě všechny podílové jednotky tvořené na Pojistné smlouvě mají povahu akumulčních podílových jednotek.

Nevymezení obsahu počátečních a akumulčních podílových jednotek tudíž nemá vliv na určitost ujednání o rozsahu pojistného plnění, jak tvrdí Navrhovatel, a pro účely pojištění je smluvní úprava podílové jednotky dostatečná.

Co do námitky Navrhovatele, že z Pojistné smlouvy nelze jednoznačně určit, zda se pojistné plnění odvíjí od hodnoty podílových jednotek alokovaných pouze do finančních fondů, nebo též do garantovaného fondu, lze logickým výkladem ujednání o finančním a garantovaném fondu shledat, že garantovaný fond je jako „interní fond“ podmnožinou finančních fondů, u něhož Instituce zaručuje roční růst ceny podílové jednotky o procentní výši uvedenou v Přehledu poplatků. Pojistné plnění proto v případě výplaty hodnoty podílových jednotek vyjádřené v daný okamžik zahrnuje hodnotu odpovídající celkovému počtu podílových jednotek z jednotlivých finančních fondů vynásobenému prodejní cenou příslušných fondů, včetně podílových jednotek z garantovaného fondu, pokud do něj pojišťovna v daném případě alokovala zaplacené pojistné. Tato skutečnost je zřejmá i ze samotného návrhu Pojistné smlouvy, kdy v části „Investice“ nadepsané „Finanční fondy životního pojištění“ Navrhovatel zaškrtnul, že vložené finanční prostředky chce z 20 % investovat do Multifondu a z 80 % do Garantovaného fondu. Z těchto důvodů finanční arbitr odmítá neplatnost Pojistné smlouvy pro neurčitost vymezení finančního, resp. garantovaného fondu.

5.6 Způsob podílení se na výnosech

Pokud Navrhovatel namítá neplatnost Pojistné smlouvy pro absenci sjednání způsobu, jakým se Navrhovatel jako pojistník podílí na výnosech Instituce jako pojistitele, tedy absenci podstatné náležitosti ve smyslu § 4 odst. 1 písm. g) zákona o pojistné smlouvě z důvodu, že není určitým způsobem stanoveno, jaká část zaplaceného pojistného se odečítá na počáteční náklady, není možné s ním souhlasit.

Z části IV. Poplatky, článku 12 odst. 1 Zvláštních pojistných podmínek vyplývá, že „[p]ojišťovna po dobu prvních 3 let od počátku pojištění odečte z každého zaplaceného běžného pojistného za hlavní pojištění prvního pojištěného poplatek na úhradu počátečních nákladů pojišťovny. Poplatek na úhradu počátečních nákladů pojišťovny se stanoví na základě alokačního procenta stanoveného v Přehledu poplatků a výše běžného pojistného za první pojistné období. Pro určení výše alokačního procenta je rozhodná sjednaná pojistná doba pojištění prvního pojištěného“.

Přehled poplatků pak v části 2. rovněž uvádí, že „[p]oplatek na pokrytí počátečních nákladů společnosti se uhrazuje z každého běžného pojistného po dobu 3 let. Poplatek na pokrytí počátečních nákladů se stanoví na základě alokačního procenta a výše běžného pojistného za první pojistné období“ a dále obsahuje jednoduchou tabulku výše alokačního procenta ze zaplaceného pojistného v prvních třech letech trvání pojistných smluv s ohledem na délku pojistné doby.

Pokud tedy výše počátečních nákladů má být stanovena „na základě“ dvou parametrů odrážejících výši zaplaceného pojistného v prvních třech letech trvání pojištění a současně procentuálního (poměrového) koeficientu, lze bez jakýchkoli výkladových potíží dospět k jednoznačnému závěru o výši těchto nákladů, resp. k závěru, že výše počátečních nákladů odpovídá právě části zaplaceného pojistného v poměru alokačního procenta.

Finanční arbitr tak odmítá námitku Navrhovatele, že by Pojistná smlouva neobsahovala určitý způsob stanovení počátečních nákladů, resp. že by v tomto smyslu nebyl dostatečně určitě sjednán způsob podílení se na výnosu Instituce jako podstatné náležitosti ve smyslu § 4 odst. 1 písm. g) zákona o pojistné smlouvě.

6. K výroku nálezu

Finanční arbitr s ohledem na obecné principy posuzování platnosti smluv, jak je uplatňují obecné soudy, ale i sám finanční arbitr ve své dosavadní rozhodovací praxi, musí odmítnout Navrhovatelem předestřený výklad Pojistné smlouvy založený pouze na izolovaném posouzení smluvního textu a lpění na jazykové a stylistické neobratnosti Instituce (která tím, jak ve smluvních dokumentech identifikovala sebe jako pojistitele, způsobila namítanou vadu

Pojistné smlouvy), ze kterého Navrhovatel dovozuje, že se Pojistnou smlouvou zavázala pouze Pobočka samostatně. Finanční arbitr nezjistil, že by takový výklad odpovídal vůli smluvních stran ani Pojistnou smlouvou založenému právnímu vztahu.

Finanční arbitr rovněž nedospěl k závěru o absolutní neplatnosti Pojistné smlouvy z důvodu, že by ve smlouvě chyběl nebo byl sjednán neurčitě rozsah pojistného plnění, když Pojistná smlouva vymezuje jednoznačná pravidla pro stanovení pojistného plnění v případě vzniku pojistné události (smrti i dožití). Shodně nedošel finanční arbitr k závěru o neurčitosti ujednání o výši počátečních nákladů, který by měl vést k nejednoznačnému sjednání podílu Navrhovatele na výnosech Instituce, když výši počátečních nákladů lze bez jakýchkoli výkladových potíží jednoznačně určit.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto nálezu.

Poučení:

Proti tomuto nálezu lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námítky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námítky se lze vzdát. Včas podané námítky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, nález, který již nelze napadnout námítkami, je v právní moci.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce 28eggh
Instituce – datová schránka zástupce vd8grny

